

Vastaus kuntalaisaloitteeseen: kerhotoiminta 1,5 – 3-vuotiaille lapsille

301/05.10.00/2020, 47/00.02.00/2020

SOVV 09.12.2020 § 94

Lisätiedot:

varhaiskasvatuspäällikkö Annika Hiitola, puh. 050 341 6269
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Lokakuussa 2020 on saapunut kuntalaisaloite kerhotoiminnan aloittamisesta 1,5 – 3 –vuotiaille lapsille Kauniaisissa. Tämä selvitys koskee kotihoidossa oleville lapsille tarkoitettua kunnallista kerhotoimintaa, joka tukisi kotihoidossa olevien lasten sosiaalisten taitojen kehittymistä. Koska neljä vuotta täyttäneiden lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen on Kauniaisissa peräti 96 %, selvityksessä tarkastellaan sitä nuorempien, eli alle 4-vuotiaiden lasten mahdollista kerhotoimintaa. Varhaiskasvatuspäiviin sijoittuvia tai muita yksityisten toimijoiden tuottamia harrastekerhoja tämä selvitys ei koske.

Selvitystä varten on tarkasteltu muissa lähialueen kunnissa olevaa kerhotoimintaa seuraavasti:

kunta	minkä ikäisille	toiminta-aika päivittäin /viikoittain	osallistumismaksu	huom!
Espoo	2 – 5 –vuotiaille ryhmäkoko max 14	2 – 3 tuntia 2 – 3 päivää viikossa	maksuton	Jos lapselle on myönnetty yksityisen hoidon tuki, ei lapselle voida myöntää kerhopaikkaa.
Helsinki	2 – 5 –vuotiaille lapsille ryhmäkoko max	2,5 – 3 tuntia 1 – 4 päivää viikossa	maksuton	kotihoidossa oleville lapsille
Vantaa	2,5 – 5 –vuotiaille ryhmäkoko max 15	2 – 3 tuntia 1 – 3 päivää viikossa	maksuton	Jos perhe saa yksityisen hoidon tukea, lapsi ei voi samanaikaisesti osallistua kerhotoimintaan.
Kirkkonummi	2 – 5 –vuotiaille ryhmäkoko max 13	2,5 tuntia 2 – 3 päivänä viikossa	maksullinen	

Alle kaksivuotiaan lapsen osallistuminen yksin kerhotoimintaan ei ole missään muussa kunnassa käytössä. Niin pienen lapsen toiminnan tarpeen painottuessa niin voimakkaasti perushoitoon ja lapsen tarvitessa pysyvän ensisijaisen hoitajan, tarkastellaan tässä selvityksessä kerhotoimintaa Kauniaisissa noin 2-vuotiaasta alkaen.

Kauniaisissa esitetään kerhotoiminnalle seuraavia reunaehtoja:

kunta	minkä ikäisille	toiminta-aika päivittäin /viikoittain	osallistumismaksu	huom!
Kauniainen	2 – 4 –vuotiaille. Ryhmäkoko minimi 10, maksimi 15 lasta (minimi ryhmän aloittamiseksi 12 lasta)	2 – 3 tuntia 1 – 3 päivänä viikossa	todelliset kustannukset eli henkilöstökustannukset sekä tilan sisäinen vuokra, hallintokulut, mahdolliset välipalaan liittyvät kulut	Alaikärajasta voidaan joustaa, jos lapsi täyttää 2v kahden kuukauden kuluessa kerhon aloittamisesta.

Tarvittavat tila- ja henkilöstöresurssit

Toimintapaikkana kerhotoiminnalle soveltuisivat avoimen perhetoiminnan tilat maanantaisin ja keskiviikkoisin, kun tilassa ei ole kunnan järjestämää avointa toimintaa. Tällöin tiloja käyttäville muille tahoille, esim. MLL, tulisi osoittaa muualta tilat. Kerhotoiminnalle voisi soveltua myös esim. nuorisotalo, kansalaisopisto Petra tai muu soveltuva, käytettävissä oleva tila. Kerhotoimintaan tarvitaan toiminnan järjestämiseksi käytännön syistä ainakin kaksi työntekijää. Kerhotoiminnalle ei ole laissa säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia eikä sitä koske varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, mutta työntekijöiden olisi luonnollisesti hyvä olla koulutettuja ammattilaisia, esim. 1 osa-aikainen varhaiskasvatuksen opettaja sekä 1 osa-aikainen varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Sijaisjärjestelyt saattaisivat toimia parhaiten riskittäkin avoimen perhetoiminnan työntekijöiden kanssa. Täten tilakustannukset jäisivät vähäisiksi, ja toiminnan aloittamisen kustannukset liittyisivät hallintoon sekä kahden osa-aikaisen henkilön palkkamenoihin.

On huomioitava, että alalla vallitsevan vaikean henkilöstövajeen myötä kerhotoiminta, joka ei ole lakisääteistä kuten varhaiskasvatus, ei voi olla ensisijaisesti se, johon kelpoista henkilöstöä osoitetaan. Kuitenkin esim. vakinaisen henkilöstön siirtyessä määräajaksi osa-aikatyöhön, heidän vakinaisiin toimintapisteisiinsä (varhaiskasvatustyksiköihin) voitaisiin palkata koko-aikainen sijainen ja osa-aikatyötä tekeväälle osoitettaisiin määräajaksi toimintapiste kerhoihin. Jotta kerhotoiminta olisi kannattavaa kunnan kannalta, ryhmäkoon olisi oltava riittävän suuri, jotta toiminnan voidaan katsoa keventävän pienten lasten paikka- ja henkilöstötarvetta varhaiskasvatuksessa. Käytännössä minimiryhmäkoko toiminnan aloittamiseksi olisi n. 12 lasta ja jatkamiseksi n. 10 lasta, jos kerhossa olisi sekä alle että yli 3-vuotiaita lapsia.

Mahdollinen kerhotoiminta olisi suunnattu vain kotihoidossa oleville lapsille. Yksityisen hoidon tukea saavat lapset, sekä ne lapset, joilla on kunnallinen tai yksityinen varhaiskasvatuspaikka, eivät voisi osallistua kerhotoimintaan. Kelan maksamaan kotihoidontukeen ja sen kuntalisään ei kerhotoimintaan osallistuminen vaikuta. Osa kerhoista kokoontuisi aamupäivisin ja osa iltapäivisin 1 – 3 kertaa viikossa. Päivittäinen toiminta-aika olisi 2 – 3 tuntia lapsen iästä riippuen ja vuosittain kerhot toimivat syyskuusta joulukuun alkuun sekä tammikuusta toukokuuhun seuraten koulujen loma-aikoja. Kerhoissa lapsilla olisi eväshetki, jota varten vanhemmat laittaisivat kotoa mukaan tai kunta tilaisi ja valmistelisi pienet välipalaeväät, esim. juoma,

hedelmä ja sämpylä.

Kerhojen toiminta on tavoitteellista ja suunniteltua perustuen toimintasuunnitelmaan. Kerhon omassa toimintasuunnitelmassa heijastettaisiin varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita, mutta kerhotoiminta ei ole varhaiskasvatussuunnitelman mukaista varhaiskasvatusta. Kerhotoiminnan keskeisiä tavoitteita ovat sosiaalisten taitojen opetteleminen ja myönteisten kokemusten saaminen itsestä ryhmän jäsenenä sekä ryhmässä toimimisesta. Keskeistä on oppiminen toimimaan yhdessä muiden lasten kanssa ja toiminnassa korostuu leikki. Kerhoissa voi olla erilaisia painotuksia niihin osallistuvien lasten iän, kehitystason ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. Painotuksia voi olla esim. luonto, liikunta, askartelu jne. Kerhossa työskentelevän henkilöstön edellytetään työskentelevän tarpeen mukaan suomen sekä ruotsin kielellä, ja kerhotoiminta on tasapuolisesti suunnattu kaikille lapsille äidinkielestä ja kotikielestä riippumatta.

Asiasta on keskusteltu mm. syksyllä 2019 kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kanssa, ja pohdittu yhdessä mahdollisuutta käynnistää varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa kansalaisopiston hallinnoimana. Hallinnointi ja osallistumismaksut ym. olisi luultavasti järkevintä toteuttaa kansalaisopiston järjestelmien kautta.

Nykytilanteessa Kauniaisissa on jo toimintaa kotihoidossa oleville alle 4-vuotiaille lapsille. Näitä ovat:

- avoin perheteroiminta tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin klo 9 – 14. Lapset osallistuvat toimintaan yhdessä vanhempansa tai muun huoltajan kanssa.
- MLL perhekerho keskiviikkoisin klo 9 – 11 avoimen perheteroiminnan tiloissa. Lapset osallistuvat toimintaan yhdessä vanhempansa tai muun huoltajan kanssa. Toimintaa pyöritetään vapaaehtoisvoimin MLL-organisaation tuella. Kunta ei peri vuokraa tilan käytöstä.
- Kansalaisopisto Petran järjestämää toimintaa
 - Aikuisten ja lasten /vauvojen musiikkiliikuntaa perjantaisin ja lauantaisin, 4 ryhmää á 45 min,
 - Satumusiikkiliikunta 3 – 5 –vuotiaille lauantaisin 45 min,
 - Värikylpyjä 4kk – 1-vuotiaille sekä 1 – 2 -vuotiaille maanantaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin 4 ryhmää á 90 min,
 - Äiti-vauvajooogaa alle 1-vuotiaille tiistaisin 2 ryhmää á 60 min.
- Seurakuntien järjestämää toimintaa
 - Suomenkielinen perhekerho (Nalle-kerho) maanantaisin 90 min,
 - Ruotsinkielinen familjelyktan tiistaisin ja joka toinen torstai,
 - Seurakunnan päiväkerhot 2½ – 6 –vuotiaille lapsille. Suomenkieliset maanantaisin 3 tuntia, tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin 4 tuntia. Ruotsinkieliset maanantaisin ja keskiviikkoisin 3 tuntia.
- Aiemmin kunnassa on toiminut aktiivisesti puistotätitoimintaa 1 – 5 –vuotiaille lapsille kolmessa eri toimipisteessä, mutta kiinnostuksen puutteessa kaikki kolme puistotätitoimintaa järjestänyttä tahoja on lopettanut toimintansa.

Vaihtoehtona kerhotoiminnan järjestämiseksi kunnan omana palveluna olisi yksityisen kerhotoiminnan tukeminen esim. palvelusetelillä tai muulla taloudellisella tuella. Mahdollisia toimijoita voisi olla:

- Musiikkiopisto /Kaumo <http://kaumo.fi/info/> *Varhaisiän musiikkikasvatus* on pääasiallisesti alle kouluikäisille lapsille tarkoitettua ryhmäopetusta, jossa tutustutaan musiikin alkeisiin laulamisen, soittamisen, liikkumisen, kuuntelun ja taideintegraation kautta. Lisäksi varhaisiän musiikkikasvatukseen kuuluvat musiikkivalmennus ja soitinkaruselli. Varhaisiän musiikkikasvatus on sijoitettu Kauniaisten uimahalliin, mutta palvelua tuotetaan tällä hetkellä tilanpuutteen vuoksi ainoastaan suomenkielisenä. Kauniaisten musiikkiopisto ei ole kaupungin varsinaista toimintaa. Toiminta on järjestetty omalla opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä järjestämisluvalla (laki taiteen perusopetuksesta).
- Kuvataidekoulu *Varhaiskasvatus VK/FS 4-6v*: Varhaisiän kuvataidekasvatus lähtee ajatuksesta, että leikki ohjaa oppimista. Leikki, tutkiminen ja oppiminen tapahtuvat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Toiminta on moniaistista ja monitaiteista. Toiminnan tavoite on antaa lapselle vahva pohja myöhempiä opintoja varten siten, että ihmettelyn kyky ja tutkiva ote oppimiseen ja oppimisen ilo säilyy läpi koko opintopolun. Opintojen aikana jaetaan löytöjä ja kokemuksia ja opitaan iloitsemaan niistä yhdessä. Opinnoissa tutustutaan monipuolisesti ja ilmiöpohjaisiin menetelmiin erilaisiin materiaaleihin ja kuvan tekemisen tapoihin. Lisäksi harjoitellaan itsenäisesti- ja vertaisryhmässä toimimista, toimimaan ryhmässä ja kunnioittamaan toisen työskentelyä. Opetus on kannustavaa ja osallisuuteen rohkaisevaa. Opetussuunnitelmassa huomioidaan lapsen kiinnostuksen kohteet, osaaminen ja yksilölliset tarpeet. Oppimisympäristö tukee lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Ilmapiiri on turvallinen rohkaiseva ympäristö, jossa lasta arvostetaan ja hänestä ollaan kiinnostuneita sellaisena kuin hän on. Palvelua tuotetaan 4 – 6 –vuotiaille lapsille kerran viikossa ja on avoin kaikille jotka haluavat palvelun lapselleen hankkia. Kauniaisten kuvataidekoulu ei ole kaupungin varsinaista toimintaa, vaikkakin toiminta on järjestetty Kauniaisten kaupungin järjestämisluvalla (laki taiteen perusopetuksesta).
- Lasten taidelaboratorio / Mirjami Rajamäki 3-vuotiaasta alkaen www.lastentaidelaboratorio.fi
 - Elämyksellinen värilaboratorio,
 - Keksimaalauspaaja,
 - Lähiympäristö-, lähiluonto-, koti-paja.

Perheiden kiinnostusta kerhotoimintaan selvitettyyn kyselyllä, joka oli suunnattu Kauniaisissa asuville alle 4-vuotiaiden lasten perheille ja se oli vastattavana 26.10. - 9.11.2020 netissä olevalla suomen- ja ruotsinkielisellä kyselylomakkeella. Kysely lähetettiin lokakuun lopussa kaikille kunnassa asuville, tai kuntaan muuttamisesta ilmoittaneille ja varhaiskasvatuspaikkaa hakeneille 2017 – 2020 syntyneiden lasten huoltajille. Yhteensä kysely jaettiin varhaiskasvatusyksiköissä 192 lapselle, joista osa kuuluu samaan perheeseen, ja kysely lähetettiin postitse 68:lle perheelle. Kysely jaettiin varhaiskasvatusyksiköiden kautta 83:lle 2017 syntyneelle lapselle, 67:lle 2018 syntyneelle lapselle ja 42:lle 2019 syntyneelle lapselle, ja lähetettiin

postitse kahdelle 2017 syntyneelle lapselle, kymmenelle 2018 syntyneelle lapselle, 36:lle 2019 syntyneelle lapselle ja 23:lle 2020 syntyneelle lapselle. Lisäksi kysely oli esillä neuvolan ja avoimen perhetoiminnan tiloissa.

Vastausmäärä jäi alhaiseksi, n. 25 %, ottaen huomioon, että kysely lähetettiin tai jaettiin henkilökohtaisesti yli 260 lapselle. Vastauksia saapui määräaikaan mennessä 54, joista 12 koski useampaa kuin yhtä lasta. Vastausten ikäjakauma oli seuraava:

Lapsen syntymäaika	vastauksia	Hoito- muotona kotihoito tms	Hoito- muotona kunnallinen varhais- kasvatus	Hoito- muotona yksityinen varhais- kasvatus	Osallistuisi kerho- toimintaan, jos sitä olisi	ei osallistuisi kerho- toimintaan, vaikka sitä olisi
7 – 12 /2020	7	6	0	0	6	1
1 – 6 /2020	6	6	0	0	3	0
7 – 12 /2019	19 *)	13	5	1	17	2
1 – 6 /2019	9	5	1	3	6	2
7 – 12 /2018	8	1	6	1	3	4
1 – 6 /2018	6	1	5	1	3	2
7 – 12 /2017	4	0	3	1	2	2
1 – 6 /2017	7	1	5	1	2	4
Yhteensä	66	33	25	8	42	17

*) Kyseisestä ikäluokkaa koskevista vastauksista noin 7 on täysin identtisiä, joten sama vastaaja on ilmeisesti esim. teknisen vian vuoksi lähettänyt saman vastauksen useamman kerran. Näin ollen vastaajien suuri määrä kyseisessä ikäluokassa vaikuttaa olevan epäluotettava.

Lähes kaikkien vastaajien kotikielenä puhuttiin suomea. Ruotsia puhuttiin 13 perheessä. Yhdeksän perheen kotona ei puhuttu suomea, ja näistä suurimman osan (7) kotona puhuttiin ruotsia. Monessa perheessä puhuttiin useampaa kuin yhtä kieltä. Niistä useimmissa kielet olivat suomi ja ruotsi. Muita vastaajien kotona puhuttavia kieliä olivat thai (6), englanti (5), venäjä (2), kiina, amhara, espanja ja tsekki.

42 lasta koskevassa vastauksessa ilmoitettiin, että lapsi osallistuisi kerhotoimintaan, jos sitä olisi. Valtaosa näistä lapsista oli kotihoidossa, heistä neljä (2 vuonna 2018 syntyneitä ja 2 vuonna 2019 syntyneitä) osallistuu yksityiseen varhaiskasvatukseen ja yhdeksän (2 vuonna 2017 syntyneitä, 3 vuonna 2018 syntyneitä ja 4 vuonna 2019 syntyneitä) kunnalliseen varhaiskasvatukseen.

Kerhotoiminnan maksuista valtaosa perheistä (17) pitäisi alle 50€/kk osallistumismaksua kohtuullisena. Myös maksuttomalle kerholle (13) sekä 50 – 150€/kk hintaiselle kerholle (15) olisi kiinnostusta. Eräs vastaaja kuitenkin toteaa osuvasti, että *”pieni maksu sitouttaa toimintaan ja helpompi hallita osallistujamäärää”*.

Useat vastaajat pitävät avoimen perhotoiminnan tilaa sopivimpana kerhotoiminnan järjestämiseen. Sitä kannatti 33 vastaajaa. *”Kerhossa olisi hyvä olla sisä- ja ulkotilat.”* Muita suosittuja paikkoja olisivat nuorisotalo (19), kansalaisopisto Petra (17) tai ulkosalla (19). Toisaalta tuotiin myös esille toive, että kerhotoiminta ei veisi tilaa avoimelta perhotoiminnalta: *”Avoin saisi toimia nyt niin kuin toimii eikä kerhon olisi hyvä viedä tilaa sieltä pois”*.

Valtaosa perheistä (24) olisi valmis itse laittamaan lapselle mukaan eväät kerhotoimintaan. Kahdeksan perheen mielestä välipalan tulisi sisältyä kerhoon kunnan tarjoamana tai kuukausimaksuun sisältyen. Useille vastaajille asialla ei ollut merkitystä, vaan kumpi tahansa vaihtoehto kävisi.

Yhteenveto: Kauniaisissa on runsaasti tarjontaa kotihoidossa oleville lapsille. Kunnalliseen kerhotoimintaan kohdistuva kiinnostus on varsin vähäistä, eikä juuri vähentäisi kunnallisen varhaiskasvatuksen kysyntää muissa ikäluokissa kuin loppuvuonna 2019 syntyneissä lapsissa. Kyseisestä ikäluokasta koskevista vastauksista kuitenkin noin 7 on täysin identtisiä, joten sama vastaaja on ilmeisesti esim. teknisen vian vuoksi lähettänyt saman vastauksen useamman kerran. Näin ollen vastaajien suuri määrä kyseisessä ikäluokassa vaikuttaa olevan epäluotettava.

Huoltajien kiinnostus kunnalliseen kerhotoimintaan on viime vuosina ollut satunnaista ja yksittäistä, ja on koskenut lähinnä toimintaa, jonne noin 1-vuotiaan lapsen voisi jättää ilman huoltajaa. Suurin osa tarjolla olevasta toiminnasta kuitenkin on joko suunnattu isommille lapsille, tai on luonteeltaan sellaista, että siihen osallistutaan yhdessä huoltajan kanssa. Kyselyn avoimissa vastauksissa nousi myös lapsen tarvetta voimakkaammin huoltajien tarve omalle ajalle:

”Olisi tärkeää, että kaupunki järjestäisi lapselle mahdollisuuden osallistua kerhotoimintaan ennen päiväkodin aloittamista. Tämä voisi rohkaista perheitä hankkimaan perheenisäystä aiemmin, kun tarjolla on matalan kynnyksen hoitopaikka helpottamaan vauva-arkea uuden vastasyntyneen kanssa.”

”Jag skulle behöva vård för min son som nu är (ålder). Har efterfrågat parkverksamhet och klubb likaså.”

”Sosiaalisten taitojen oppiminen ja ystävät ovat tärkeitä myös lapsille, joiden vanhempien tulotaso ei mahdollista vanhempien sisarusten päivähoitoa toisen vanhemmista ollessa kotona nuoremman sisaruksen kanssa.”

”Uskoisin kerhotoiminnalla olevan positiivinen vaikutus myös kotona olevan vanhemman jaksamiseen ja mielenterveyteen.”

”Jag tycker att det här är en jättefin idé! Detta skulle underlätta också var-

dagen lite för den föräldern som är hemma då man under den tiden barnet är på klubb kunde uträtta egna ärenden.”

”Kirkon kerho ottaa vasta kolmevuotiaita, ja olisi hyvä, jos kaupungin kerho ottaisi jo nuorempia, vaikka 1,5 alkaen.”

Kunnallinen kerhotoiminta ei kuitenkaan pystyisi täyttämään huoltajien tarvetta omalle ajalle jättäen pieni lapsensa yksin kerhoon, vaan tällöin perheen tarpeisiin soveltuu paremmin tilapäinen tai osa-aikainen varhaiskasvatus päiväkodissa sekä esim. MLL:n tai Granin lähiavun lastenkaitsijavälityksen käyttäminen. Huoltajia voisi kuitenkin tukea oman ajan löytämisessä esim. markkinoimalla aiempaa aktiivisemmin tilapäisen varhaiskasvatuksen mahdollisuutta kunnallisessa tai yksityisessä varhaiskasvatuksessa.

Isommille lapsille, n. 2½-vuotiaasta alkaen vanhemmista erossa olemista tarjoavaa kerhotoimintaa on tarjolla runsaasi seurakuntien järjestämänä. Koska niin iso osa kauniaislaisista lapsista on varhaiskasvatuksen piirissä jo hyvin nuoresta heidän vanhempansa työelämässä olemisen takia, kunnan oma kerhotoiminta saattaisi vaarantaa mm. seurakuntien järjestämän kerhotoiminnan tulevaisuuden. Nykyisessä taloustilanteessa ei myöskään ole vastuullista luoda uutta toimintaa, joka aiheuttaa kustannuksia. Mainituista syistä kerhotoimintaa ei käynnistetä.

Sivistystoimenjohtaja:

Valiokunta merkitsee kerhoselvityksen tiedokseen ja toteaa asian loppuun käsitellyksi.

.....

Puheenjohtaja Mollgren ehdotti jäsen Karimaan ja jäsen Laitisen kannattamana asian palauttamista valmisteluun, jotta selvityksessä huomioidaan erityisesti yhdenvertaisuuden toteutuminen kerhopalveluiden tarjonnassa, kiinnitetään huomiota perheiden kokonaisvaltaiseen tukemiseen ja strategian kohtaan kattava palvelutarjonta, sekä selvitetään seuraavat asiat:

- kustannusero alle kolmevuotiaasta tämän ollessa osa-aikaisessa päivähoitossa versus maksullisessa kerhotoiminnassa,
- kunnallisen päivähoiton vapaiden paikkojen määrä,
- kunnassa toimivien perhepäivähoitopaikkojen tai muiden kodinomaisien päivähoitopaikkojen tarjonta.

Valiokunta toteaa, että se suhtautuu myönteisesti kerhotoimintaan.

Lisäksi valiokunta pyytää lausuntoa sosiaali- ja terveystoimialta.

Valiokunnan jäsenet kannattivat ehdotusta yksimielisesti.

Päätös:

Asia palautettiin.